

PEDAGOGICZNA „UTOPIA” IVANA ILLICHA JAKO ZAPOWIEDŹ SPOŁECZEŃSTWA
SIECI KRYSZYNY KAMIŃSKIEJ

W myśleniu utopijnym rzadko pojawiają się idee dotyczące uprawiania nauki i dydaktyki. To ukazuje rzeczywisty problem polegający na tym, że osoby odpowiedzialne za decydowanie o tym jak powinniśmy się uczyć nie mają wizji przyszłych sposobów uczenia (jak będzie się uczyć a przede wszystkim jak powinno się uczyć). Widać to w kolejnych reformach szkolnictwa, które mają coś zmienić, ale nie wiedzą co, jak i dlaczego.

Krystyna Kamińska w artykule o utopii pedagogicznej Ivana Illicha wiele swojej uwagi poświęca samej koncepcji utopii, jej historii i znaczeniu. Wspomina także o trzech rodzajach myślenia o utopii: jako o myśleniu życzeniowym, o ideale lub o hipotezie. Z utopiami jest tak, że one są zwykle „gdzieś tam”. Nie jest to nawet przyszłość tylko zupełnie nowe miejsce, nie związane z naszą historią. Utopia to coś nowego, a nie ulepszenie tego, co jest, dlatego pedagogiczna utopia Ivana Illicha nie była możliwa do spełnienia aż do powstania Internetu.

Pomysł Illicha polegał na tym, iż osoba, która chce się uczyć sama wybiera nauczyciela, który uczy ją konkretnych rzeczy. Nie są do tego potrzebne szkoły, głównym celem jest samorealizacja ucznia, która nie może dokonywać się w hierarchicznym układzie między nauczycielem i uczniem. W obecnym systemie edukacji ci którzy wiedzą pytają tych, którzy nie wiedzą. U Ivana Illicha jest dokładnie na odwrót.

Internet jest siecią kontaktów międzyludzkich, która umożliwiła kontakt z nieograniczoną ilością osób. Jeżeli ktoś chce się nauczyć więcej o wycinaniu w drewnie to bez problemu, znajdzie w Internecie osoby, które będą chętne do podzielenia się swoją wiedzą. Internet jest także tym nowym terenem, nową społecznością bez historii, w którym mogą się spełniać utopie. Właściwie utopia Illicha spełniła się częściowo pod postacią Internetu. Prowadzi nas to do pytania czy większość utopii zostanie spełniona z czasem? Wiele rzeczy, które dla nas są oczywiste i codzienne, kiedyś były nie do pomyślenia.

Internet zmienił sposób przechowywania informacji i przekazywania jej. Zmiany są tak istotne, iż warto się zastanowić czy nie powinno się zmienić systemu edukacji. Duża część tekstu Kamińskiej skupia się na definicjach utopii oraz relacji utopii i społeczeństwa. Na temat samego tekstu Ivana Illicha i Internetu jest niewiele, spostrzeżenia nie przekraczają treści zawartych w tytule. To, co proponował Illich Internet właściwie spełnił. Liczyłem na głębszą analizę tej

konkretnej utopii, zwłaszcza że autorka sama zauważa, że utopie edukacyjne są rzadkim zjawiskiem. Brakuje też charakterystyki wad współczesnego systemu edukacji i wyjaśnienia dlaczego deskolaryzacyjna koncepcja Ivana Illicha jest lepsza (zaznaczono tylko, że w utopii to uczeń wybiera czego chce się uczyć), zwłaszcza, że szkoła nie tylko przekazuje wiedzę, ale ma także ważny aspekt kulturowy i społeczny.